

## לכבודה של ירושלים

ירושלים תופסת מקום של כבוד בתנ"ך ויעידו על כך המונים, אשר מנו ומצאו כי ירושלים נזכרת בתנ"ך כ-700 פעם. אזכורים אלו אינם כוללים את כינוייה השונים של ירושלים או את רמזי שמותיה, אשר יחדיו יגדילו מספר זה (עוד) כהנה וכהנה. אכן, כך נאה וכך יאה לעיר ירושלים. אולם, דווקא עובדה ברורה זו מעלה תמיהה גדולה.

מדוע, אם כן, כל האזכורים המפורשים הללו אינם מצויים בתורה? מדוע השם המפורש ירושלים אינו נזכר אלא מספר יהושע ואילך? ואבהיר: השאלה מתייחסת לגבי השם המפורש ולא לגבי רמזים שונים או חלקי שמות. בשאלה זו כיוונו לשאלתו של הרמב"ם (מורה נבוכים חלק ג' פרק מ"ה) השואל בזו הלשון:

"אבל מדוע לא הזכירו בפירוש בתורה ולא ייחדו, אלא נרמז עליו ונאמר "המקום אשר יבחר ה' וגו'. בשאלתו מכוון הרמב"ם אל הפסוק בדברים י"ב פס' ה' ובמקומות רבים נוספים: "אל המקום אשר יבחר ה' אלקיכם מכל שבטיכם לשום את שמו שם, לשכנו תדרשו ובאת שמה". היינו, המקום אשר יבחר ה' - הוא מקום השראת השכינה. אם כן, היכן המקום אם לא בית המקדש שבירושלים?

אם כן, נשוב ונשאל אם הכל כל כך ברור - מדוע לא ייאמר בפירוש, כי ירושלים היא המקום?

ננסה להשיב.

יש סוברים, כי ההתייחסות למקום אשר יבחר ה' לשכן שמו - אינה לירושלים בלבד, לכן לא צויין באותם פסוקים שמה של ירושלים, שהרי שכינה שרתה קודם לירושלים אף במקומות אחרים כגון שילה. אולי, לזה התכוון הנביא ירמיהו באומרו (בפרק ז' פס' י"ב): "כי לכו נא אל מקומי אשר בשילו אשר שכנתי שמי שם בראשונה...". יש בדבריו של הנביא התייחסות ברורה לפסוק בדברים, והמקום אינו ירושלים כי אם שילה.

אף על פי כן נראה שיש לכך סיבות נוספות מעבר לתשובה חלקית זו.

הרמב"ם עצמו עונה לשאלתו שם ואומר: "יש בו אצלי שלש חכמות" (תשובות). המכנה המשותף לכל תשובותיו של הרמב"ם הוא: הרצון למנוע

מלחמה, הרס, מחלוקת וקטטה אם בין ישראל לאומות העולם אם בין ישראל בינם לבין עצמם. כלומר: מקום שכל מהותו שלום - לא יתכן שיהיה מלכתחילה מקור למריבות וקטטות. מוטב שלא ייזכר השם בפירוש ויעורר מלחמה ומחלוקת. בבוא השעה המתאימה - ייזכר השם המפורש.

מתוך דבריו אלו של הרמב"ם ומתוך דבריו במקומות אחרים ברור מעל כל ספק כי קדמונינו-אבותינו אכן הכירו וידעו מהו אותו מקום והיכן הוא נמצא. וכך אומר הרמב"ם (הלכות בית הבחירה פרק ב' הלכה ב'):

"ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק, והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה, והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל, ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא ומשם נברא. אמרו חכמים: אדם ממקום כפרתו נברא". משמע, מקום ירושלים ומקום המקדש והמזבח שבו, ידועים היו מששת ימי בראשית, אף על פי כן רק בבוא השעה המתאימה יצוין שם המקום בפירוש. והשעה המתאימה קשורה למינוי המלך, להכרתת זרעו של עמלק ולבניית בית (המקדש) הבחירה.

עם כל הנאמר, נראה לי לומר שאולי יש לעניין כולו טעם והסבר בכיוון שונה לחלוטין.

מצאנו בפסיקתא דרב כהנא כ"ב:

"לעתיד לבא כל מי שהוא מפרש שמה של ירושלים חייב מיתה.

שנאמר יקרא לך שם חדש אשר פי ה' יקבנו" (ישעיהו ס"ב, ב').

דברי המדרש בלתי מובנים וטעונים הסבר. לעתיד לבא - יהיה שינוי בשמה של העיר וביחס לשמה, שם חדש יינתן לה - וכל אשר יעז לפרש את שמה יהיה חייב מיתה. מהו השם החדש?

מדוע יחויב מפרשו בעונש מוות? האם השם החדש אשר ייקרא לה על פי המקור המצוין בישיעיהו ס"ב הוא סיבה לעונש מוות?

על פי ישעיהו נאמר בהמשך "כי לך יקרא חפצי-בה" (ס"ב, ד'). האם זהו השם אשר עתיד להינתן לירושלים? מה בשם זה גורם לעונש כה חמור?

אם הבנו נכון, הרי ששם זה אינו שמה האמיתי, המפורש של ירושלים, זהו רק שם מושאל, כינוי הבא לציין שינוי במצבה של ירושלים מעיר עזובה לעיר שה' חפץ בה, אך שמה האמיתי והמפורש לעתיד לבוא נאמר בפירוש רק בסיום ספר יחזקאל.

הנביא יחזקאל המנבא על בית המקדש השלישי, מסיים דבריו ואומר (מ"ח, לד) כי "שם העיר מיום ה' שמה", כלומר: מאותו יום והלאה, יום שבו ייבנה בית המקדש השלישי - יינתן לירושלים שם חדש, שמה האמיתי - שהוא כשם ה' המפורש.

עתה יובנו דברי המדרש. מי אשר ינסה לעתיד לבוא לפרש את שמה של העיר - שהוא שם ה' המפורש בוודאי יהא חייב מיתה.

בכך גם תשובה נוספת לשאלתנו הראשונה: לא נזכר שמה של ירושלים כירושלים בתורה, כי שמה האמיתי הנצחי של ירושלים הוא כשם ה' המפורש ובתורתנו הנצחית לא ייזכר שם שאינו נצחי. אכן "הנצח - זו ירושלים", ושמה הנצחי הוא כשם המפורש.

לכשנוכה ויבנה בית המקדש השלישי, במהרה בימינו - תקרא ירושלים בשמה האמיתי והנצחי: "עיר ה'" ולוואי ונוכה לכך במהרה בימינו אמן.